

4. søndag etter påskedagen – Sigmund Hjorthaug (ELFK)

Tekster: Salme 98, Gt Jes 49:1-13, Ep Jak 1:16-21, Ev Joh. 16:5–15, II 17:9-17

Jeg Er, det hellige Guds-navnet

Prekenteeksten er evangeliet etter 2. rekke i Den evangelisk lutherske Frikirke i Danmark, Johs 8,28-36. Her sier Jesus: *Når I får ophøjet Menneskesønnen, da skal I forstå, at jeg er den, jeg er.* I grunnteksten står der egentlig *da skal I forstå at jeg er.* Jesus bruker det hellige Guds navnet, *Jeg er*, om seg selv. Dette Gudsnavn hører vi første gang i 2. Mosebog der Gud åpenbarer seg for Moses i den brennende tornebusk. Moses er på bjerget Horeb og får se en brennende tornebusk, som ikke brente opp. Moses gikk bort til tornebusken for, som han sa. *Jeg må gå derhen for å se dette merkelige syn!* Hvorfor brenner ikke tornebusken opp? Og så hører han Gud tale til seg utfra tornebusken. *Moses! Moses!* Han svarte ja, og Gud sa til ham: Du må ikke komme nærmere. Ta dine sandaler af, for det sted du står på er hellig jord! Senere i denne fortellingen så spør Moses Gud. Hva er ditt navn? Han vil vite hva han skal si til jøderne når han kommer til Egypt for å befri dem fra slaveriet. Da sier Gud, *jeg er den jeg er, og du skal si til dem at Jeg Er har sendt deg.* Jesus bruker også dette hellig Gudsnavn om seg selv, da man i Getsemane kommer for å gripe ham. Jesus sa: Hvem leter i etter? De sa: Jesus fra Nazaret. Så sier Jesus ikke *det er meg*, som der står i vår Bibel. Han sier *Jeg er.* Og de som kom for å gripe ham viger tilbake og faller til jorden. De kjente igjen det hellige Gudsnavnet. Som i et glimt forstår de at det er Herren selv som står foran dem og de faller til jorden. Men hva mener Jesus når han sier: *Når I får ophøjet Menneskesønnen, da skal I forstå, at jeg er*, dvs Herren jeres Gud. Hvorfor sier han *ophøjet*? Det er nok for å lede oppmerksomheten på det som står i 2 Mosebok hvor det fortelles at jødene ble bitt av giftige slanger i ørkenen. Gud ba Moses lave en kobberslange og sette den på en stake, og sa at alle som så på kobberslangen skulle bli helbredet. Dette var et forbillede og symbol på at Jesus skulle bli opphøjet på et kors og alle som så opp til ham og trodde på ham skulle bli frelst. Jesus sa det selv *Ligesom Moses opphøyde slangen i ørkenen sådan skal Menneskesønnen opphøjes forat enhver som tror skal have evigt liv* (Johs 3,14)

Når I får ophøjet Menneskesønnen, da skal I forstå, at jeg er, dvs Herren jeres Gud. Og det skjedde også. Da Jesus blev ophøjet på korset, og sonet for all verdens synd, så står der i Matteusevangeliet 27 hva som skjedde når Jesus døde: *Jesus råbte med høy røst og opgav ånden. Og se, forhænget i templet flængedes i to dele, fra øverst til nederst. Og jorden skælvede, og klipperne revnede, og gravene sprang op, og mange af de hensovede helliges legemer stod op, og de gik ud af deres grave og kom efter hans opstandelse ind i den hellige by og viste sig for mange. Men da officeren og hans folk, der holdt vagt over Jesus, så jordskælvet og det andet, der skete, blev de rædselsslagne og sagde:*
»Sandelig, han var Guds søn.»

Friheden i Kristus

Så står der videre i vår tekst: *Da han talte sådan, kom mange til tro på ham.* Men da Jesus ville undervise dem videre – føre dem videre inn i Skriften, da protesterte de. For han sa: *Hvis I bliver i mit ord, er I sandelig mine disciple, og I skal lære sandheden at kende, og sandheden skal gjøre jer frie.*" De sa: *Vi er Abrahams efterkommere og har aldrig trællet for nogen. Hvordan kan du så sige: I skal blive frie?*

Til alle tider har der vært to kristendoms typer, den ene må vi kalle "kristendom" i anførsel, fordi det ikke er sann kristendom. Det er den kristendomstype hvor man lever under loven og strever under loven. Den annen type er den hvor man lever under nåden. Det er dette Paulus tager opp i Galaterbrevet, når han taler om Ismael og Isak. Abrahams to sønner, Ismael og Isak, er bilde på disse to kristendomstyper. Ismael er bilde på dem som strever under loven og trelle under loven. Isak er bilde på den kristendomstype hvor man lever i Guds frie nåde. Det er meget lett for en kristen at komme inn i lovstrev, og tenke at det som det kommer an på er om jeg kan leve et godt og riktig kristenliv. Så er Gud tilfreds med meg. Det ligger dypt i vår natur, at vi ikke kan få noe gratis her i verden. Vi må arbeide for det. Vi tror at sånn er også på det religiøse område. Derfor ser vi at alle de store verdensreligioner (untatt kristendommen) lærer nettopp dette: Skal Gud bli tilfreds så må du gjøre noe for det. Du må gjøre en innsats. Dette har fått stor, stor innpass også i den kristne religion. Ikke bare innenfor den romersk- katolske kirke, men også hos protestanter og de som kaller seg lutherske. Vi har alle en tendens til at trelle under loven. Vi er alle – det vi kaller loviske av naturen.

Her vil jeg si en ting når det gjelder vår helliggjørelse, dette at vi avstår fra synden og lever rett og hellig for Gud. Det er jo sånn at for at bli frelst, for at bli rettferdiggjort, så er det kun Jesus og

hans verk som gjelder. Vi bliver rettferdiggjort uforskyldt ved Guds nåde i Kristus Jesus. Det har vi fått lære oss gjennom evangeliet. Men når vi skal helliggjøres, leve rett og hellig for Gud, hva gjør mange kristne da? Da går de til loven, til alle formaninger som man kan lese i Det nye testamentet. Men da kommer vi lett under loven, vi kommer på nytt inn i lovstrev. Rosenius sier et sted: ”Vi kom til Golgata for at blive frelst, men går til Sinai – for at blive helliggjort.” Det skal vi ikke gjøre! I stedet for at gå til Sinai, til loven, for at blive helliggjort, skal vi forblive ved Golgata. Vi skal forblive i evangeliet, vi skal forblive i nåden. Ja, men hva skal vi da med alle formaninger i Skriften? Hva skal vi da med Guds bud, med loven? Ja hva er lovens hensikt?

Lovens hensikt. Loven har to viktige oppgaver.

1. Loven skal vise oss hvem vi er – vise at vi er fortapte syndere overfor Gud, vise oss både konkrete synder, og vise oss at vi har et syndeforderv i oss som nedkaller Guds vrede over oss. Og dermed skapes der rom og behov for evangeliets trøst, for syndsforlatelsen i Jesu blod. Vi innser at vi har brug for en annens rettferdighet – Kristi rettferdighet - for at kunne bestå for Gud. Loven bliver en tuktemester til Kristus.
2. For det annet, skal loven, alle formaninger i NT, vise oss hva som er Guds vilje, så vi ikke skal finne på egne gjerninger. De er som lys, langs vejen, så vi ser hvor vi skal gå, se hvilke gjerninger vi skal gjøre, så vi ikke skal finne på andre gjerninger som Gud ikke har bedt oss å gjøre. Men loven og formaningerne giver oss ingen kraft til at gjøre hva de sier. Kraften ligger alene i evangeliet. Derfor skal vi forblive ved Golgata, vi skal forblive i evangeliet, forblive i Kristus og hva han har gjort for oss. Det er dette som gjør oss til frie, glade og frimodige kristne, sånn at vi får lyst til at gjøre hva Gud vil. *Til den frihed har Kristus befriet os. Stå derfor fast, og lad jer ikke atter tvinge under trælleåg,* sier Paulus i Galaterbrevet

Gud dør og gjør levende

Fordi vi er så loviske av natur, så må Gud på nytt og på nytt ta fra oss det vi tror kan gjelde som fortjeneste overfor Gud. For at vi skal forblive i nåden, så må Gud stadig vise oss hvem vi er etter vår natur. Han lader oss se noen glimt inn i våre fordervede hjerter, så vi innser at vi ikke kan bestå for Gud som vi er i oss selv, men har brug for Kristi rettferdighet. Han lader oss endog falle i synder, så vi skal innse at vi trenger syndernes forladelse, som vi får for Jesu skyld. Gud må på nytt og på nytt døde oss, så han kan gjøre oss levende. Han må ta fra oss all tro på oss selv så vi innser at det kun er Jesus som er vår redning. Dette skjer ved at vi lever i hans ord. Merk at vi sier ”i hans ord.” For det er nemlig en viktig forskjell på en egenrettferdig fariseer og på et troende Guds barn. Fariseeren, som strever under loven og er lovens trel, han strever etter å leve etter Guds ord. Mens et Guds barn, han lever i Guds ord. Og det sier Jesus også i vår tekst *”Hvis I bliver i mit ord, er I sandelig mine disciple, og I skal lære sandheden at kende, og sandheden skal gøre jer frie.”*

Bliv i meg så bliver jeg i jer, sier Jesus. *Liksom grenen ikke kan bære frukt av seg selv men bare når det bliver i vintreet,* sådan skal i blive i meg, så bærer I meg frukt.

Det er et ord som understreker samme sak, nemlig Rom 8,4 *for at lovens krav skulle oppfylles i os.* Der står ikke av oss, men i oss. Det er nemlig Guds verk, Helligåndens verk, at der skjer noe godt i oss. Det er Kristus selv som bor ved troen i våre hjerter, og virker alt godt. Han gjør det, ikke vi. Derfor sier også Paulus. *Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg, og det liv jeg nu lever det lever jeg i troen på Guds Sønn, som elsket meg og gav seg selv for meg.* Det å leve som en kristen, det er å leve i Kristus, og da lever han i oss. Når vi lever i Guds ord, så dør Gud oss ved loven og han gjør oss levende ved evangeliet. Dette gjelder også vår tjeneste for Gud. Han tar fra oss all kraft. Han tar fra oss vår egen kraft så at han skal få komme til med sin kraft. Luther sier det sånn: ”Når vår kraft går inn, da går Guds kraft ut. Men når vår kraft går ut, da går Guds kraft inn.” Innenfor den kristendomstype der man er født etter kjødet, er Ismaels barn, der har man det best når man får høre alt det man skal gjøre. For der lever de av sine gjerninger. De lever og blomstrer når det lykkes for dem. Derfor kan de godt like en forkyndelse hvor der forkyndes lov og formaninger. De behøver ikke høre om Jesus og hva han har gjort så meget. Det er noe de har hørt så mange ganger. Det er noe de kan. De siger: Fortell oss heller noe vi skal gjøre! Dette er trellesinnet. Dette er Ismaels barn. Men løftets barn de kan ikke unnvære evangeliet om hva Jesus har gjort for dem, og hva han er for dem. For han er deres liv. I dem selv er der kun mørke og død. Men Kristus er deres eneste håp. Hans rettferdighet, hans syndstilgivelse er deres trøst. Paulus var bange for at menighetene i Galatia skulle vende seg til judaistene, det var dem som mente at man også måtte gjøre noe for at de kunne kalle seg sanne kristne. Paulus er fortvilet over dette. Han sier: *Mine barn som jeg atter føder med smerte.*

Var det ved lovgjerninger I fik Ånden eller var det evangeliets forkyndelse? Det var ved evangeliets forkyndelse. Det var når de fikk høre om Kristi rettferdighet som var givet dem og om at han hadde tatt straffen for deres synder, så de skulle gå fri. Da ble de frie Guds barn som fikk leve i Guds nåderike. Skulle de nu på nytt vende seg til lovgjerninger og således havne i lovens rike, og dermed gå

evig fortapt? Paulus sier: *Jag denne trellekvinde og hennes søn bort, for trellekvindens søn skal ikke arve sammen med den frie kvindes søn.* Det er dette Jesus også sier i dagens tekst. *Men trællen bliver ikke i huset for evigt, Sønnen bliver der for evigt.* Lovtrellell blir ikke frelst, han blir ikke i huset til evig tid. Det gjør kun Guds nådebarn.

«Jeg en frihed kender,» sier vår kirkes stifter Grunnet i en sang. Vi sang den på årsmøtet sist søndag. Denne frihed forkyndte han og denne frihed skal fortsatt forkyndes i vår kirke. Vi må stadig høre om den frihed vi har i Kristus, og at han bor i vårt hjerte ved troen og der selv virker alt godt i oss. Friheden i Kristus er viktig å høre om, fordi vi har alltid trellesinnet med oss i vår gamle natur. Det stikker stadig hodet frem. Vi har en samvittighet som er var og som stadig anklager oss. Hva skal vi da gjøre? Det vi da skal gjøre er å si til Herren: Ja, jeg vet, at det du peker på hos meg er synd, men jeg vet også at du har tatt ansvar for alle mine synder. Du fikk ingen nåde hos din Far, men måtte lide straffen for all verdens synd. Jesus fikk ingen nåde forat du og jeg skulle få bare nåde. Gud sparte ikke sin egen sønn, men ga ham for oss alle, inn døden for deg og meg. så du og jeg skulle bli spart. Han blev syndebærer, som vi hørte i dagens epistel, *Ham, der ikke kendte til synd, har han gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i ham.* Dermed er jeg fri. Jeg skal ikke gå rundt med dårlig samvittighet. Jesus har tatt ansvar for alle mine synder, og sier: Det som du har gjort, sagt og tenkt, det har jeg tatt straffen for. Du har en full og hel tilgivelse for alle dine synder, små som store. Og det bekräftes på nytt – ja det tilsiges deg – igjen og igjen i Skriftemålet: Dine synder er forlatt. Så er du fri. Du skal ikke gå rundt med dårlig samvittighet. Dette er den kristne frihet. Vi er fri fra lovens anklager, fra lovens dom og straff. Vi er ikke under loven, men under nåden. Guds rige er et nåderige. Og når du får hvile deg i Guds nåde, så virker dette alt godt i deg. Det er ikke noe du skal streve med. *Bli i meg, så bliver jeg i jer* sier Kristus. *Og i skal bære meget frugt.* En frugt som du sikkert ikke ser selv, men den er der. Det har Jesus lovet. *Hvis altså Sønnen får gjort jer frie, skal I være virkelig frie.* Amen.

Ære være Faderen, Sønnen og Helligånden, som var er og være skal en sand Gud fra evighed og til evighed. Amen